

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในบทนี้กล่าวถึงขอบเขตการศึกษา กิจกรรมและการเลือกกิจกรรมที่จะนำไปใช้ในการศึกษา การเลือกพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลภาคสนาม ขอบเขตข้อมูลที่ใช้และระบบการจัดเก็บข้อมูล กลุ่มประชากรเป้าหมาย แบบสอบถาม นอกจากนี้ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลก็จะกล่าวถึงกรอบแนวความคิดในการศึกษาและระบบข้อมูล

3.1 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาความเชื่อมโยงกิจกรรมทางเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมเครื่องหนังขนาดเล็กในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลในครั้งนี้ จะทำการศึกษาปริมาณและมูลค่าที่เกิดจากการดำเนินการของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ตลอดจนความเชื่อมโยงไปข้างหน้าและข้างหลังของกิจกรรมเหล่านี้ โดยพิจารณาความสัมพันธ์ของแต่ละกิจกรรม

ในการศึกษาครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะอุตสาหกรรมเครื่องหนังขนาดเล็กที่จดทะเบียนจัดตั้งเป็นโรงงานอุตสาหกรรม โดยศึกษาเฉพาะโรงงานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีการประกอบการอุตสาหกรรมเครื่องหนังขนาดเล็กมากที่สุด ในประเทศ โดยเลือกศึกษาโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็กที่เป็นรูปแบบการดำเนินการแบบอุตสาหกรรมในครัวเรือนที่เน้นการผลิตเพื่อการค้าปลีกและค้าส่งจำหน่ายในตลาดล่าง มีขนาดของแรงงานไม่เกิน 50 คน โดยเน้นเฉพาะ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องทั้งสิ้น 7 กิจกรรม ได้แก่ กระเป๋าหนัง , รองเท้า , ถุงมือหนัง , เข็มขัด , สายนาฬิกา และสายหนัง (เครื่องประดับ) , ของเล่นสุนัข , ของที่ระลึกและของชำร่วย

3.2 พื้นที่ศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ผู้ศึกษาเลือกศึกษาเฉพาะ โรงงานอุตสาหกรรมเครื่องหนังขนาดเล็ก ที่มีจำนวนคนงานน้อยกว่า 50 คนในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ที่จดทะเบียนและได้รับการอนุญาตจัดตั้งเป็น โรงงานอุตสาหกรรมจากกรม โรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม (ข้อมูลล่าสุด เดือนกุมภาพันธ์ ปี พ.ศ. 2550) เป็นหน่วยการวิเคราะห์ และในส่วน of พื้นที่ศึกษานั้นได้แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนของกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งมีจำนวน โรงงานอุตสาหกรรมที่มากน้อยแตกต่างกันไป โดยผู้ศึกษาจะดำเนินการศึกษาโดยอาศัยเกณฑ์การแบ่งเขตตามผังเมืองกรุงเทพมหานคร ที่แบ่งกลุ่มเขตออกเป็น 12 กลุ่มเขต เพื่อให้เกิดการพัฒนาตามศักยภาพหรือ

ลักษณะเฉพาะของพื้นที่ตามโครงสร้างการพัฒนาเมือง ซึ่งเกณฑ์ดังกล่าวนี้จะใช้กับจำนวนโรงงานที่อยู่ในกรุงเทพมหานครเท่านั้น ส่วนโรงงานที่อยู่ในเขตปริมณฑลจะทำการศึกษาเป็นกลุ่มเดียว การแบ่งพื้นที่ตามที่กำหนดไว้ในผังเมืองกรุงเทพมหานครนั้น ได้กำหนดไว้ 12 กลุ่มเขต ซึ่งแต่ละกลุ่มเขตประกอบไปด้วยเขตต่าง ๆ ดังนี้ คือ

1. กลุ่มรัตนโกสินทร์ : เขตพระนคร ป้อมปราบศัตรูพ่าย สัมพันธวงศ์ คูสิต เป็นเขตอนุรักษ์เมืองเก่ากรุงรัตนโกสินทร์ ศูนย์กลางบริหารราชการ (เขตคูสิต) ย่านธุรกิจพาณิชยกรรมเฉพาะ (ลำเพ็ญ พาหุรัด เขาวราช โขมัย) และแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรม
2. กลุ่มลุมพินี : เขตปทุมวัน บางรัก สาทร วัฒนา เป็นเขตศูนย์กลางธุรกิจ การค้า การบริการ และการท่องเที่ยวระดับภูมิภาค เป็นที่ตั้งของอาคารสำนักงาน ธุรกิจ พาณิชยกรรมระดับชาติ ศูนย์รวมของ โรงแรมและที่พักของนักท่องเที่ยว
3. กลุ่มวิภาวดี : เขตจตุจักร บางซื่อ พญาไท ดินแดง ห้วยขวาง ราชเทวี เป็นเขตเศรษฐกิจใหม่ แหล่งจ้างงาน ย่านการค้าบริการ และที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก โดยเขตจตุจักรเป็นย่านธุรกิจใหม่กระจุกตัวตามแนวถนนวิภาวดี และถนนรัชดาภิเษก ในอนาคตเป็นที่ตั้งของศูนย์คมนาคม (ศูนย์พหลโยธิน) และเขตราชเทวีจะมีการพัฒนาของศูนย์คมนาคม (ศูนย์มักกะสัน) และจุด Boarding Pass เข้าสู่สนามบินสุวรรณภูมิ เขตพญาไท เป็นย่านที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก และเป็นที่ตั้งของอาคารสำนักงาน เขตดินแดงเป็นย่านสถาบันราชการ และที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก ส่วนเขตห้วยขวางเป็นเขตที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก และเป็นย่านสถานบันเทิง
4. กลุ่มเจ้าพระยา : เขตคลองเตย บางคอแหลม ยานนาวา พระโขนง บางนา เป็นเขตเศรษฐกิจใหม่รองรับการขยายตัวของวงแหวนอุตสาหกรรม และจะมีการพัฒนาปรับปรุงบริเวณท่าเรือคลองเตย เป็นย่านสำนักงานพาณิชยกรรม และโรงแรมริมแม่น้ำ เขตบางคอแหลม ยานนาวา เป็นเขตเศรษฐกิจพระราม 3 ส่วนเขตพระโขนง บางนา จะเป็นพื้นที่ที่พัฒนาตามโครงการวงแหวนอุตสาหกรรม
5. กลุ่มกรุงธนบุรี : เขตธนบุรี บางกอกใหญ่ คลองสาน บางกอกน้อย บางพลัด เป็นเขตอนุรักษ์เมืองเก่ากรุงธนบุรี แหล่งวิถีชีวิตชุมชนดั้งเดิม และแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรม กลุ่มเขตนี้เป็นแหล่งประวัติศาสตร์การสถาปนากรุงธนบุรี มีวัด โบสถ์ มัสยิด ที่ทรงคุณค่าทางสถาปัตยกรรม ศิลปกรรม จิตรกรรม ยังคงวิถีชีวิตของชุมชนนานาชาติ (จีน ฝรั่งเศส แยก เขมร ลาว) และชนบทประเพณีไทยดั้งเดิม
6. กลุ่มตากสิน : เขตภาษีเจริญ จอมทอง ราษฎร์บูรณะ เป็นเขตเศรษฐกิจการจ้างงานใหม่ ที่อยู่อาศัยหนาแน่นมากรองรับศูนย์คมนาคม (ศูนย์ตากสิน) ศูนย์ธุรกิจพาณิชยกรรม และศูนย์ราชการของกรุงเทพมหานครด้านตะวันตก โดยเขตภาษีเจริญ และเขตจอมทองอยู่ในเขตอิทธิพลของศูนย์ตากสิน และเขตราษฎร์บูรณะเป็นเขตส่งเสริมการพัฒนา

เป็นที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก ที่มีสภาพแวดล้อมดีตามแนวริมแม่น้ำเจ้าพระยา พื้นที่พัฒนาตามลักษณะเฉพาะ ได้แก่ พื้นที่นอกแนวถนนวงแหวนรัชดาภิเษก ซึ่งผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร (ปรับปรุงครั้งที่ 2) กำหนดเป็นที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง ที่อยู่อาศัยน้อย เขตอุตสาหกรรม เกษตรกรรม โดยมีศูนย์ชุมชนชานเมือง และย่านการค้าและบริการระดับต่าง ๆ กระจายตัวเพื่อให้บริการประชาชนโดยทั่วไป

7. กลุ่มพระนครเหนือ : เขตบางเขน หลักสี่ ดอนเมือง สายไหม ลาดพร้าว

เป็นเขตที่อยู่อาศัยรองรับการขยายตัวของเมืองด้านตะวันออกตอนเหนือ ปัจจุบันเป็นพื้นที่ที่อยู่อาศัยที่มีความหนาแน่นน้อย และด้วยการย้ายสนามบินดอนเมืองไปยังสนามบินสุวรรณภูมิ จะทำให้บทบาทของเมืองเปลี่ยนไป ในกลุ่มนี้ผังเมืองรวมกรุงเทพมหานครกำหนดให้มีศูนย์ชุมชนชานเมือง (ศูนย์สะพานใหม่) เป็นแหล่งงานย่านการค้าและบริการเพื่อให้บริการประชาชน

8. กลุ่มบูรพา : เขตบางกะปิ คันนายาว วังทองหลาง บึงกุ่ม สะพานสูง สวนหลวง

เป็นเขตที่อยู่อาศัยรองรับการขยายตัวของเมือง (Transition Zone) ด้านตะวันออกตอนใต้ คือ สภาพปัจจุบันเป็นที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย เป็นพื้นที่รองรับการขยายตัวของเมือง

9. กลุ่มสุวินทวงศ์ : เขตคลองสามวา หนองจอก

เป็นเขตเกษตรกรรมและที่อยู่อาศัยสภาพแวดล้อมดี ปัจจุบันเป็นพื้นที่เกษตรกรรมและในอนาคตได้มีโครงการพัฒนาเป็นที่อยู่อาศัยสภาพแวดล้อมดี

10. กลุ่มศรีนครินทร์ : เขตลาดกระบัง มีนบุรี ประเวศ

เป็นเขตศูนย์ชุมชนชานเมืองรองรับสนามบิน เป็นเขตพัฒนารองรับสนามบินสุวรรณภูมิ โดยการพัฒนาศูนย์ชุมชนลาดกระบังเป็นแหล่งงาน ย่านการค้าและบริการ เขตนิคมอุตสาหกรรมลาดกระบัง มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นศูนย์กลางการขนส่งสินค้า (ICD) และสถานีขนส่งสินค้าชานเมือง เป็น Logistic Center ส่วนเขตประเวศ และมีนบุรีเป็นที่อยู่อาศัยรองรับแหล่งงาน

11. กลุ่มมหาสวัสดิ์ : เขตทวีวัฒนา ดลิ่งชัน บางแค หนองแขม

เป็นเขตเกษตรกรรมและที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อมผสมผสานพื้นที่เกษตรกรรม เป็นการพัฒนามตามสภาพปัจจุบันและตามที่กำหนดโดยผังเมืองรวม

12. กลุ่มสนามชัย : เขตบางขุนเทียน บางบอน ทุ่งครุ

เป็นเขตเกษตรกรรม อุตสาหกรรม ที่อยู่อาศัยและแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ โดยเขตบางขุนเทียนและบางบอนเป็นเขตอุตสาหกรรม เกษตรกรรม เขตทุ่งครุเป็นเขตที่อยู่อาศัยและเกษตรกรรม พื้นที่ชายทะเลบางขุนเทียนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์

ในส่วนของจำนวนโรงงานที่อยู่ในเขตปริมณฑลมีทั้งสิ้น 5 จังหวัดนั้นจะทำการศึกษาเป็นกลุ่มจังหวัดเดียว คือ

1. จังหวัดนครปฐม

เป็นแหล่งผลิตอาหารปลอดภัย สินค้าเกษตรอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเชิงสุขภาพ เสริมสร้างคุณภาพชีวิต และการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นพื้นที่เป้าหมายของการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อรองรับการขยายตัวของกรุงเทพมหานคร ส่งผลให้จังหวัดนครปฐมเป็นศูนย์กลางของภาคตะวันตก และเป็นจุดเริ่มต้นของประตูสู่ภาคใต้ จากการกระจายความเจริญของกรุงเทพมหานครและการเคลื่อนย้ายประชากรเข้าสู่จังหวัดนครปฐมทำให้เศรษฐกิจของจังหวัดนครปฐมขยายตัวในทุกด้านอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการอุตสาหกรรม การบริการพาณิชยกรรม และเกษตรกรรมผสมผสาน

(ยุทธศาสตร์การพัฒนาลำดับจังหวัดนครปฐม : 2549)

2. จังหวัดนนทบุรี

เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยชั้นดีของคนทุกระดับมีบริการที่ได้มาตรฐาน เป็นจังหวัดที่มีปริมาณการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจและเทคโนโลยีสูง เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของประชาชนที่ได้ย้ายถิ่นมาจากทุกภาคของประเทศ พื้นที่บางส่วนของอำเภอเมืองนนทบุรี ปากเกร็ด บางกรวย บางใหญ่และบางบัวทองเป็นที่รองรับการขยายตัวในด้านอุตสาหกรรมและธุรกิจจากกรุงเทพฯ

(ยุทธศาสตร์การพัฒนาลำดับจังหวัดนนทบุรี : 2549)

3. จังหวัดปทุมธานี

เป็นเมืองศูนย์กลางการศึกษา วิจัย การพัฒนาเทคโนโลยี เสริมสร้างความเข้มแข็งวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จังหวัดปทุมธานีเป็นพื้นที่เกษตรกรรมและอุตสาหกรรมสำคัญของประเทศ มีนิคมอุตสาหกรรมกระจายอยู่ทั้งจังหวัด พื้นที่เขตอำเภอคลองหลวง มีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมหนาแน่นมากที่สุด รองลงมาคือ อ.เมือง อ.ลำลูกกา อ.ธัญบุรี อ.ลาดหลุมแก้ว และ อ.สามโคก

(ยุทธศาสตร์การพัฒนาลำดับจังหวัดปทุมธานี : 2549)

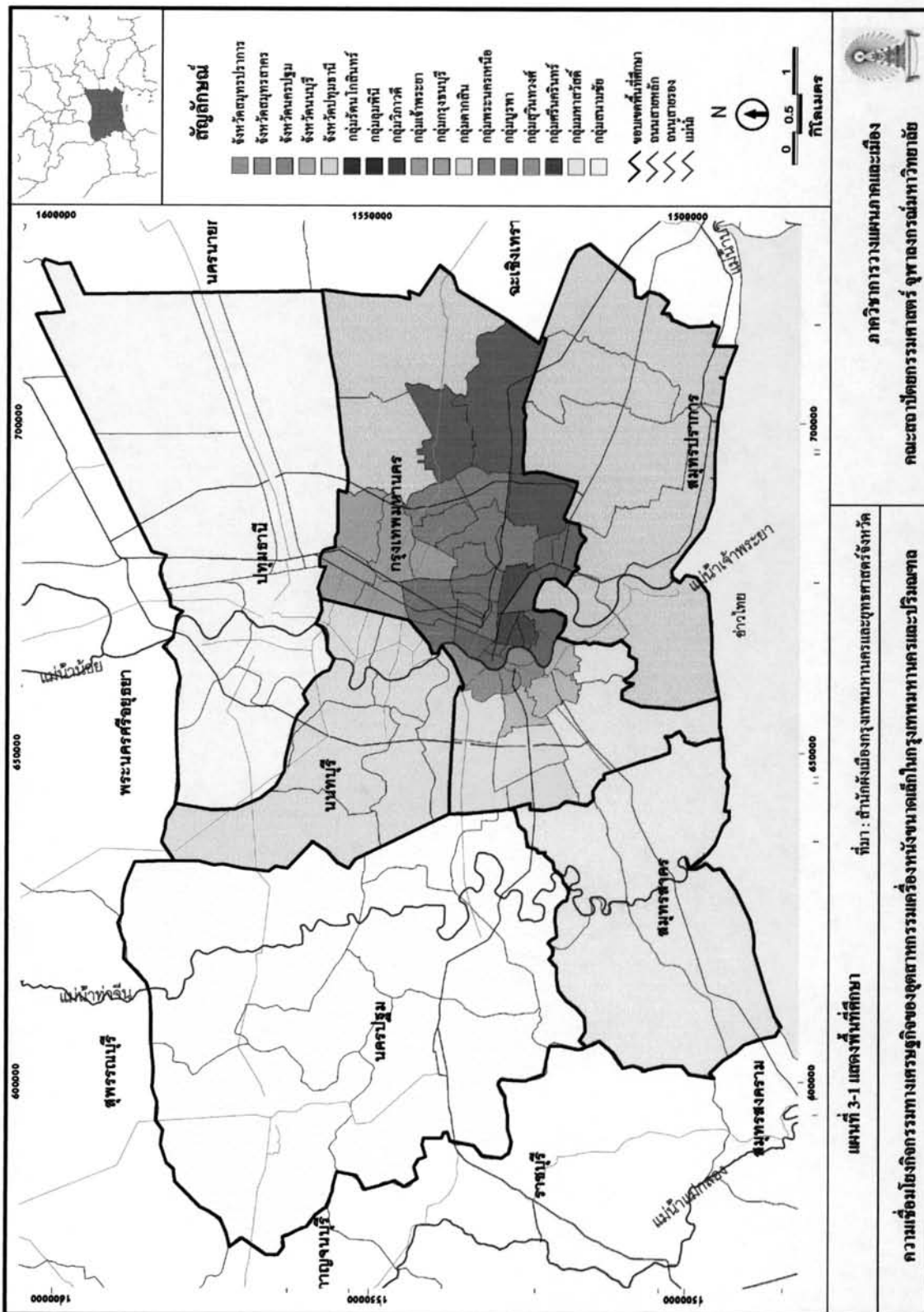
4. จังหวัดสมุทรปราการ

เป็นศูนย์กลาง Logistics เพื่อการส่งออกสินค้าเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม เป็นเมืองอุตสาหกรรม บ้านเมื่อนำอยู่และเป็นแหล่งรองรับการขยายตัวของสนามบินสุวรรณภูมิ รวมทั้งเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมต่อเนื่องและเชื่อมโยง ด้านยานยนต์ ชิ้นส่วนยานยนต์ ไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์ สิ่งทอ เครื่องหนัง และอาหารแปรรูป

(ยุทธศาสตร์การพัฒนาลำดับจังหวัดสมุทรปราการ : 2549)

5. จังหวัดสมุทรสงคราม

เป็นศูนย์กลางการผลิตอาหารทะเลเพื่อความเป็นหนึ่งในฐานะครัวของโลก มีโครงสร้างพื้นฐาน และปัจจัยการผลิตที่เหมาะสมต่อการลงทุนในภาคอุตสาหกรรม จึงมีผู้สนใจลงทุนตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาครเป็นจำนวนมาก โรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองและกระทุ่มแบน ส่วนใหญ่ประกอบกิจการประเภทอุตสาหกรรมอาหาร และแปรรูปอาหาร อุตสาหกรรมพลาสติก อุตสาหกรรมสิ่งทอ อุตสาหกรรม และผลิตภัณฑ์โลหะ (ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสมุทรสาคร : 2549)

จากการศึกษารายละเอียดของกลุ่มเขตในกรุงเทพมหานครและจังหวัดในปริมณฑล และศึกษาจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมที่อยู่ในพื้นที่ดังกล่าวแล้วนั้น พบว่าจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมเครื่องหนังแต่ละประเภทมีผู้นั้นค่อนข้างกระจุกกระจายทำให้เกิดความหลากหลาย ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงแบ่งช่วงชั้นของจำนวนโรงงานในแต่ละเขตเป็นเกณฑ์ในการเลือกพื้นที่สำหรับวิธีการและขั้นตอนที่จะนำมาใช้ในการเลือกพื้นที่ศึกษา สามารถอธิบายได้ ดังนี้

1. จัดกลุ่มพื้นที่ โดยใช้จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมเป็นเกณฑ์ในการแบ่งตามกลุ่มเขต เพื่อให้เกิดกลุ่มของพื้นที่อย่างชัดเจน แล้วนำมาเรียงลำดับจากมากไปน้อยเพื่อจัดช่วงชั้นของข้อมูล และให้เกิดการแบ่งกลุ่มของพื้นที่อย่างชัดเจน

2. แบ่งกลุ่มพื้นที่เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมมาก กลุ่มที่มีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมปานกลาง และกลุ่มที่มีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมน้อย โดยพิจารณาจากจำนวนของโรงงานในแต่ละพื้นที่ ซึ่งมีค่าตั้งแต่ 0 - 74 โรงงาน ซึ่งจากการคำนวณแล้วสามารถแบ่งจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมเครื่องหนังตามจำนวนโรงงานได้ 3 ช่วง ดังนี้ คือ

- ช่วงที่มีจำนวนโรงงานมาก	มีจำนวนโรงงานมากกว่า 49 โรงงาน
- ช่วงที่มีจำนวนโรงงานปานกลาง	มีจำนวนโรงงานระหว่าง 25 – 49 โรงงาน
- ช่วงที่มีจำนวนโรงงานน้อย	มีจำนวนโรงงานน้อยกว่า 25 โรงงาน

ตารางที่ 3-1 แสดงจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมเครื่องหนังขนาดเล็ก
ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลจำแนกตามกลุ่มเขต

	กลุ่มเขต	จำนวนโรงงาน (แห่ง)
จำนวน โรงงานมาก	กลุ่มเจ้าพระยา	73
	กลุ่มกรุงธนบุรี	62
	สมุทรปราการ	51
	กลุ่มตากลีน	49
จำนวน โรงงานปานกลาง	กลุ่มสนามชัย	31
จำนวน โรงงานน้อย	กลุ่มบูรพา	21
	กลุ่มศรีนครินทร์	15
	กลุ่มวิภาวดี	15
	กลุ่มมหาสวัสดิ์	12
	กลุ่มลุมพินี	7
	สมุทรสาคร	6
	ปทุมธานี	6
	นนทบุรี	4
	กลุ่มพระนครเหนือ	4
	นครปฐม	2
	กลุ่มรัตนโกสินทร์	2
	กลุ่มสุวินทวงศ์	0
		รวมทั้งหมด

ที่มา : ข้อมูลโรงงานอุตสาหกรรม เดือนกุมภาพันธ์ 2550 กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม
และจากการคำนวณ

3. เลือกพื้นที่ที่ได้จากการแบ่งกลุ่มซึ่งพิจารณาจากจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมเครื่องหนังในแต่ละกลุ่มเขตตามจำนวนของโรงงาน โดยเลือกกลุ่มเขตที่มีการผลิตเครื่องหนังในทุกประเภทที่มีการกระจายไปในภาคมหานคร เพื่อเป็นตัวแทนของโรงงานเครื่องหนัง ซึ่งด้วยเหตุผลดังกล่าวสามารถแสดงเขตพื้นที่ศึกษาในแต่ละกลุ่มเขตให้เห็นได้ ดังนี้

ตารางที่ 3-2 แสดงการเลือกพื้นที่ศึกษาโรงงานอุตสาหกรรมเครื่องหนังขนาดเล็ก
ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

	กลุ่มเขต		เขต	จำนวนโรงงาน (แห่ง)
จำนวนโรงงานมาก	กลุ่มเจ้าพระยา	1	คลองเตย	27
		2	บางคอแหลม	4
		3	ยานนาวา	7
		4	พระโขนง	11
		5	บางนา	4
	สมุทรปราการ	1	กิ่ง บางเสาธง	3
		2	บางบ่อ	1
		3	บางพลี	3
		4	พระประแดง	4
		5	พระสมุทรเจดีย์	3
		6	เมือง	17
จำนวนโรงงานปานกลาง	กลุ่มสนามชัย	1	บางขุนเทียน	4
		2	บางบอน	15
		3	ทุ่งครุ	5
จำนวนโรงงานน้อย	กลุ่มบูรพา	1	บางกะปิ	2
		2	วังทองหลาง	3
		3	บึงกุ่ม	2
		4	สวนหลวง	7
	กลุ่มศรีนครินทร์	1	ลาดกระบัง	2
		2	ประเวศ	9
	สมุทรสาคร	1	กระทุ่มแบน	4
			รวมทั้งหมด	137

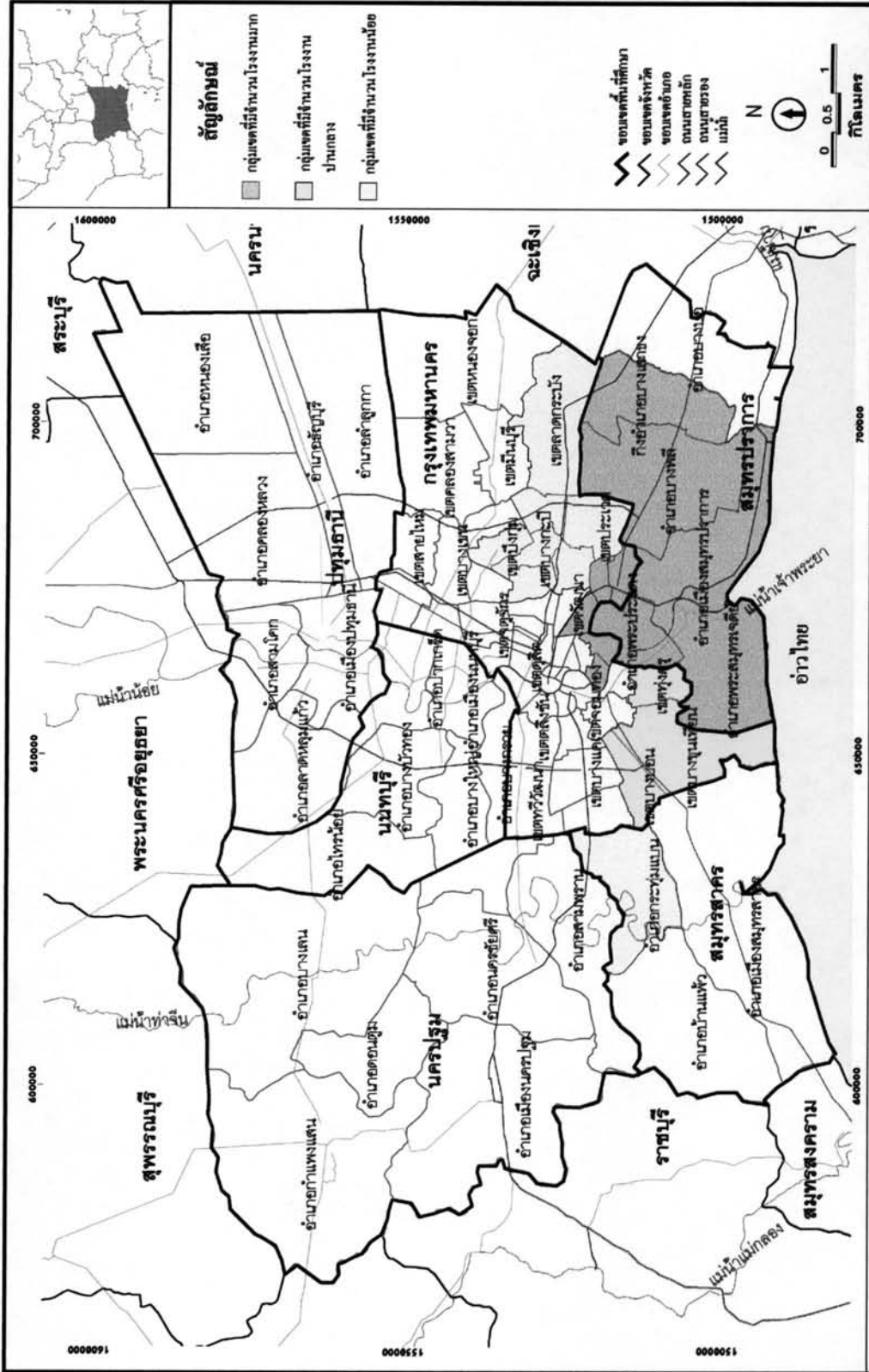
ที่มา : ข้อมูล โรงงานอุตสาหกรรม เดือนกุมภาพันธ์ 2550 กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม

จากตารางแสดงให้เห็นว่าพื้นที่ศึกษาที่แบ่งตามจำนวน โรงงานและวิธีการดังที่ได้กล่าว
ไปแล้วนั้น เป็นดังนี้

1. กลุ่มที่มีจำนวน โรงงานอุตสาหกรรมเครื่องหนังมาก คือ **กลุ่มเจ้าพระยาและจังหวัด
สมุทรปราการ** ซึ่งประกอบไปด้วย เขตคลองเตย บางคอแหลม ยานนาวา พระโขนง บางนา
กิ่งอำเภอบางเสาธง บางบ่อ บางพลี พระประแดง พระสมุทรเจดีย์ และอำเภอเมืองสมุทรปราการ

2. กลุ่มที่มีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมเครื่องหนังปานกลาง คือ กลุ่มสนามชัย ซึ่งประกอบไปด้วย เขตบางขุนเทียน บางบอน และทุ่งครุ
3. กลุ่มที่มีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมเครื่องหนังน้อย คือ กลุ่มบูรพา กลุ่มศรีนครินทร์ และจังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งประกอบไปด้วย เขตบางกะปิ คันนายาว วังทองหลาง บึงกุ่ม สะพานสูง สวนหลวง ลาดกระบัง มีนบุรี ประเวศ และกระทุ่มแบน

รวมทั้งหมดแล้วจำนวนพื้นที่ที่ศึกษาความเชื่อมโยงกิจกรรมทางเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมเครื่องหนังขนาดเล็กในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีทั้งสิ้น 4 กลุ่มเขต (14 เขต) และ 2 จังหวัด (6 อำเภอ)

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มา : จากการทำนาย

แผนที่ 3-2 แสดงพื้นที่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การศึกษา
ความเชื่อมโยงกิจกรรมทางเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมเครื่องหนังขนาคณิตภัณฑ์ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

3.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาในครั้งนี้มีกลุ่มประชากร คือ ผู้ประกอบการ โรงงานอุตสาหกรรมเครื่องหนังขนาดเล็กที่จดทะเบียนจัดตั้งเป็นโรงงานอุตสาหกรรมที่มีจำนวนแรงงานไม่เกิน 50 คน และอยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยใช้ข้อมูลจำนวนโรงงานจากกรมโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งจากการศึกษาแล้ว พบว่า โรงงานอุตสาหกรรมเครื่องหนังขนาดเล็กในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีทั้งสิ้น 360 โรงงาน โดยแบ่งเป็นโรงงานในกรุงเทพมหานคร มีจำนวน 291 โรงงาน และในปริมณฑล มีจำนวน 69 โรงงาน ซึ่งจากจำนวนโรงงานดังกล่าวผู้ศึกษาได้ใช้การคำนวณเพื่อหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม เนื่องจากต้องการทำการศึกษาในทุกเขตของกรุงเทพมหานครและอำเภอในปริมณฑล และแต่ละเขตก็มีจำนวนโรงงานที่มากน้อยต่างกัน ดังนั้นจึงเลือกใช้การคำนวณกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร ยามาเน่ (1967) โดยกำหนดให้ความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มร้อยละ 10 ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้จึงเท่ากับ 78 โรงงาน

สูตร ยามาเน่ คือ

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

n	คือ	ขนาดของตัวอย่างที่ควรสุ่ม
N	คือ	ขนาดของประชากรทั้งหมด
c	คือ	ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มประชากร

ตารางที่ 3-4 แสดงกลุ่มตัวอย่างของจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมเครื่องหนังขนาดเล็ก
ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

	กลุ่มเขต		เขต	กลุ่มตัวอย่าง
จำนวนโรงงานมาก	กลุ่มเจ้าพระยา	1	คลองเตย	14
		2	บางคอแหลม	2
		3	ยานนาวา	4
		4	พระโขนง	7
		5	บางนา	3
	สมุทรปราการ	1	กิ่ง บางเสาธง	1
		2	บางบ่อ	0
		3	บางพลี	2
		4	พระประแดง	2
		5	พระสมุทรเจดีย์	1
		6	เมือง	13
จำนวนโรงงานปานกลาง	กลุ่มสนามชัย	1	บางขุนเทียน	2
		2	บางบอน	9
		3	ทุ่งครุ	2
จำนวนโรงงานน้อย	กลุ่มบูรพา	1	บางกะปิ	1
		2	วังทองหลาง	2
		3	บึงกุ่ม	1
		4	สวนหลวง	4
	กลุ่มศรีนครินทร์	1	ลาดกระบัง	1
		2	ประเวศ	5
	สมุทรสาคร	1	กระทุ่มแบน	2
รวมทั้งหมด				78

ที่มา : ข้อมูลโรงงานอุตสาหกรรม เดือน กุมภาพันธ์ 2550 กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม
และจากการคำนวณ

3.4 ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษานี้ได้แบ่งเป็นข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ โดยแบ่งเป็น
ข้อมูลปฐมภูมิ

เป็นข้อมูลที่ได้จากการเก็บแบบสอบถามจากผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมเครื่องหนังขนาดเล็กที่จดทะเบียนกับกรมโรงงานอุตสาหกรรมที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมโยงของกิจกรรมทางเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมเครื่องหนังขนาดเล็ก

ข้อมูลทุติยภูมิ

ได้จากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมเครื่องหนัง

1) กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม

ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมเครื่องหนังที่จดทะเบียนกับกรมโรงงานอุตสาหกรรม

2) สมาคมเครื่องหนังไทย

ข้อมูลเกี่ยวกับสถิติจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมเครื่องหนังและรายละเอียด ข้อมูลพื้นฐานของอุตสาหกรรมเครื่องหนัง

3) กรมส่งเสริมการส่งออก

ข้อมูลเกี่ยวกับแนวโน้มของอุตสาหกรรมเครื่องหนังของประเทศไทย

3.5 วิธีการเก็บข้อมูล

การศึกษาเรื่องของความเชื่อมโยงกิจกรรมทางเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมเครื่องหนังในครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ใช้เครื่อง GPS (Global Positioning System) แบบสอบถาม และแผนที่เป็นเครื่องมือในการศึกษา โดยใช้เครื่องมือศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้เพื่อความเหมาะสม ดังนี้

1) เครื่อง GPS (Global Positioning System) และแผนที่มาตรวจสอบพิกัดแต่ละอุตสาหกรรมและกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลตำแหน่งพิกัดที่เก็บได้จะนำมาเข้าเครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อคำนวณหาค่าดัชนี ผลที่ได้จะแสดงเป็นแผนที่แสดงรูปแบบการกระจายตัวของที่ตั้งของโรงงานและกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้อง

2) แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการสอบถามข้อมูลต่าง ๆ ด้วยตนเองจากเจ้าของโรงงานเครื่องหนังหรือผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อวัตถุดิบและส่งผลิตภัณฑ์ไปจำหน่ายของโรงงานอุตสาหกรรมเครื่องหนังประเภทต่าง ๆ ในรายละเอียดที่จะทำให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีความเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมเครื่องหนังขนาดเล็กในกรุงเทพมหานครและ

ปริมณฑลได้ในแต่ละกลุ่มเขตและจังหวัดปริมณฑลที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง สำหรับแบบสอบถามนี้ได้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นเรื่องเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของโรงงานอุตสาหกรรมเครื่องหนังประเภทต่าง ๆ แหล่งที่ตั้งของโรงงาน จำนวนคนงาน และลักษณะการดำเนินงานของโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อให้มองเห็นถึงที่ตั้งของโรงงานและความเหมือนหรือความต่างของโรงงานแต่ละประเภท

ส่วนที่ 2 เป็นเรื่องเกี่ยวกับการได้มาซึ่งวัตถุดิบของโรงงานอุตสาหกรรมเครื่องหนังประเภทต่าง ๆ สำหรับวัตถุดิบนั้นแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ วัตถุดิบประเภทหนังฟอก และวัตถุดิบประเภทวัสดุประกอบและวัสดุตกแต่ง และยังศึกษาถึงเรื่องของรูปแบบและเส้นทางที่ใช้ในการขนส่งวัตถุดิบ รวมไปถึงที่ตั้งของแหล่งวัตถุดิบต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้มองเห็นถึงลักษณะความเชื่อมโยงของกิจกรรมทางเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมเครื่องหนังขนาดเล็กทางด้านหลัง (Backward Linkage)

ส่วนที่ 3 เป็นเรื่องเกี่ยวกับการจำหน่ายผลิตภัณฑ์เครื่องหนัง ลักษณะการจำหน่าย แหล่งที่ตั้งของแหล่งจำหน่าย รวมไปถึงเส้นทางที่ใช้ในการขนส่งผลิตภัณฑ์ไปยังแหล่งจำหน่าย ซึ่งจะช่วยให้มองเห็นถึงความเชื่อมโยงกิจกรรมทางเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมเครื่องหนังขนาดเล็กทางด้านหน้า (Forward Linkage)

3.6 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1) รูปแบบการดำเนินธุรกิจและการกระจายตัวของอุตสาหกรรมเครื่องหนัง

เป็นการศึกษาถึงสภาพทั่วไป ความเป็นมา โครงสร้างการผลิตและรูปแบบการดำเนินการของอุตสาหกรรมเครื่องหนังขนาดเล็กในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยอาศัยข้อมูลจากกรมโรงงานอุตสาหกรรมและจากการสอบถามผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรม และในส่วนของการศึกษาถึงการกระจายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมนั้นจะเป็นการศึกษาถึงแหล่งที่ตั้ง โรงงาน แหล่งวัตถุดิบและแหล่งจำหน่าย เพื่อพิจารณาการกระจายตัวของโรงงาน โดยนำข้อมูลพิกัดที่ได้จากเครื่อง GPS มาใช้กับโปรแกรมระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ เนื่องจากเป็น โปรแกรมที่ใช้วิเคราะห์การกระจายตัวเชิงพื้นที่ แล้วทำการคำนวณโดยใช้ดัชนีวัดรูปแบบการกระจายตัวซึ่งเป็นการศึกษาถึงรูปแบบการกระจายตัวทางพื้นที่ของอุตสาหกรรมและกิจกรรมอื่นๆที่เกี่ยวข้อง โดยจะทำการเปรียบเทียบการกระจายในระดับกลุ่มเขตพื้นที่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผลลัพธ์ที่ได้จะแสดงในรูปของตาราง และแผนที่ โดยมีสูตรในการคำนวณดังนี้

$$R = \text{Dob}/\text{Dex}$$

R = ค่าดัชนีความใกล้เคียง (Nearest Neighbor Index)

Dobs = ระยะทางเฉลี่ยระหว่างจุดสังเกตที่ใกล้ที่สุด (Mean Observed Distance)

Dex = ระยะทางเฉลี่ยที่คาดหวัง (Expected Mean Distance in Random Distribution)

$$(\text{Dex} = 0.5 * (n/A)^{1/2}; n = \text{จำนวนทั้งหมด และ } A = \text{ขนาดพื้นที่ทั้งหมด})$$

โดยทั่วไปค่าของดัชนีจะมีค่าตั้งแต่ 0 ซึ่งหมายถึงมีลักษณะการกระจายรวมกลุ่มกันสูงมาก ที่เป็นจุดเดี่ยวอย่างสมบูรณ์ (Absolute Aggregated Distribution) ไปยัง 1 ซึ่งหมายถึงมีลักษณะการกระจายตัวแบบทั่วไปอย่างไม่มีระเบียบหรือไม่แน่นอน (Random Distribution) จนถึง 2.15 ซึ่งหมายถึงลักษณะการกระจายอย่างเป็นระเบียบแบบแผน โดย โดยมีระยะห่างระหว่างจุดที่เท่ากัน อย่างสม่ำเสมอ (Uniform Distribute) หากพบว่ามีค่าดัชนี มากกว่า 2.15 แสดงว่ามีลักษณะการกระจายตัวทางพื้นที่ที่มีระยะห่างไกลกันมาก (Further Scattered Distribution) จากการทดสอบทางสถิติเพื่อประมาณช่วงความเชื่อมั่น (Confidence Index) ของค่าดัชนีความใกล้เคียง จะได้ว่า

(1) ถ้าค่าดัชนีที่วัดได้ อยู่ในช่วงระหว่าง 0.00-0.81 แสดงว่ามีรูปแบบการกระจายตัวทางพื้นที่เป็นกลุ่มก้อน (Clustered) กล่าวคือระยะห่างระหว่างจุดใดจุดหนึ่งกับจุดอื่นข้างเคียงค่อนข้างสั้น ซึ่งอาจจะมีมากกว่าหนึ่งกลุ่มก็ได้ บางทีพื้นที่ส่วนใหญ่ของพื้นที่ศึกษาอาจจะไม่มีจุดปรากฏอยู่เลยก็ได้

(2) ถ้าค่าดัชนีที่วัดได้ อยู่ในช่วงระหว่าง 0.81-1.30 แสดงว่ามีรูปแบบการกระจายตัวทางพื้นที่เป็นแบบกระจายทั่วไป (Random) โดยมีทั้งการกระจายอยู่ใกล้กันและห่างกันเฉลี่ยพอ ๆ กัน กล่าวคือจุดต่างๆจะกระจายอยู่โดยทั่วไปในพื้นที่ศึกษา

(3) ถ้าค่าดัชนีที่วัดได้ อยู่ในช่วง 1.31 – 2.15 แสดงว่ามีรูปแบบการกระจายตัวทางพื้นที่เป็นแบบแพร่กระจายทั่วทั้งพื้นที่ เป็นแบบระบบและระเบียบ (Regular) มีระยะห่างระหว่างจุดที่ค่อนข้างสม่ำเสมอ กล่าวคือระยะห่างจากจุดหนึ่งไปยังจุดข้างเคียงที่อยู่ใกล้ที่สุดของทุกจุดที่ทำการศึกษาจะมีระยะโดยประมาณเท่ากัน

รูปที่ 3-1 แสดงรูปแบบการกระจายตัว

ซึ่งจะนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบรูปแบบการกระจายตัวในระดับกลุ่มเขต และระดับพื้นที่ศึกษา เพื่อที่จะทราบถึงความแตกต่างในลักษณะการกระจายตัวตามพื้นที่ที่แตกต่างกัน

2) ปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องหนัง

เป็นการศึกษาปัจจัยที่สนับสนุนให้อุตสาหกรรมเครื่องหนังพัฒนาไปได้อย่างต่อเนื่องโดยศึกษาข้อมูลจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมโรงงานอุตสาหกรรม กรมส่งเสริมการส่งออก สมาคมเครื่องหนังไทย รวมไปถึงการสอบถามจากผู้ประกอบการ โรงงานอุตสาหกรรมเครื่องหนัง เมื่อทราบปัจจัยสนับสนุนแล้วก็สามารถนำไปวิเคราะห์ร่วมกับรูปแบบการกระจายตัวของโรงงานอุตสาหกรรม และความเชื่อมโยงของอุตสาหกรรมกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจในลักษณะของสิ่งที่เป็นตัวขับเคลื่อนให้อุตสาหกรรมเครื่องหนังพัฒนาต่อไป

3) ความเชื่อมโยงของอุตสาหกรรมเครื่องหนังกับกิจกรรมเศรษฐกิจอื่น

นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บแบบสอบถามและข้อมูลที่ได้จากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องความเชื่อมโยงของอุตสาหกรรมเครื่องหนังกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่น โดยแบ่งความเชื่อมโยงออกเป็น 2 ส่วน คือ ความเชื่อมโยงทางด้านหลังที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของอุตสาหกรรมฟอกหนังและอุตสาหกรรมการประดับตกแต่งให้เป็นเครื่องหนังที่สมบูรณ์ ได้แก่ วัสดุชั้นใน กระดุม ด้าย ซิป ล้อลาก โลหะ และอีกส่วนหนึ่งคือความเชื่อมโยงทางด้านหน้าที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของแหล่งจำหน่ายหรือตลาด วิธีการจำหน่าย และการขนส่ง โดยนำข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้มาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การกระจายความถี่ของข้อมูล การหาค่าร้อยละ การแสดงแผนที่ในส่วนของความเชื่อมโยง ซึ่งจะช่วยให้ทราบว่าอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องเหล่านี้มีผลต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องหนังมากน้อยเพียงใด จะสามารถนำมาประกอบกับการศึกษาในเรื่องของรูปแบบการดำเนินธุรกิจและทราบถึงการกระจายตัวของอุตสาหกรรมและแหล่งวัตถุดิบได้